

امتحانات ارتقایی و تجدیدی - مرداد ۱۳۹۵

نیم‌سال دوم

پاسخنامه مدارس شهرستان

نام کتاب: کفایه الاصول، از اول «فی ما يتعلق بصیغته الامر» تا اول بحث نواهی

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی

۱. إذا سَلَّمْ أَنْ صِغَةَ الْأَمْرِ لَا تَكُونُ حَقِيقَةً فِي الْوَجُوبِ فَهِيَ
 ا. ليست بظاهرة في الوجوب لإجماله
 ب. ظاهرة في الوجوب؛ لغلبة الاستعمال فيه
 ج. ظاهرة في الوجوب؛ لغلبة وجوده أو الأكملية
 د. ظاهرة في الوجوب؛ لتفضية مقدمات الحكمة
۲. إذا عارض اطلاق مع عام
 ا. يترجّح العام و يقيد ظهور المطلق
 ب. يترجّح العام إن كان مفاده شمولياً لا بدلاً
 ج. يترجّح المطلق إن كان مفاده شمولياً لا بدلاً
 د. و كان مفاد المطلق شمولياً يوجب اجمال الآخر
۳. در واجب معلق است.
 ا. وجوب و واجب، فعلی
 ب. وجوب و واجب، استقبالی
 ج. وجوب، فعلی و واجب، استقبالی
 د. واجب، فعلی و وجوب، استقبالی
۴. إن وجوب المقدمّة بناء على الملازمة
 ا. يتبع في الاطلاق والاشتراط وجوب ذي المقدمّة
 ب. لا يتبع في الاطلاق والاشتراط وجوب ذي المقدمّة
 ج. يتبع وجوب ذي المقدمّة في الاطلاق دون الاشتراط
 د. يتبع وجوب ذي المقدمّة في الاشتراط دون الاطلاق

تشریحی

- * لا مجال للتثبت بموارد الاستعمال فإنه قل مورد منها يكون خاليا عن قرينة على الوجوب أو الإباحة أو التبعية و مع فرض التجريد عنها لم يظهر بعد كون عقيب الحظر موجبا لظهورها في غير ما تكون ظاهرة فيه.
 ۷۷
۱. عبارت در صدد اثبات چیست؟ دلیل را توضیح دهید.
 بعضی برای تعیین مدلول امر صادر پس از حظر به مواضع استعمال تمسک کرده‌اند و در نتیجه ظهورش را در امری تثبیت کرده است.
 مصنف اشکال می‌کند که در آن موارد استعمال قرینه وجود دارد و با وجود قرینه نمی‌توان ادعای ظهور فی نفسه کرد و عقیب الحظر بودن خود نمی‌تواند قرینه بر یک محتمل باشد.

- * فيما علم أن مجرد امتثاله لا يكون علة تامة لحصول الغرض و إن كان واقفا به لو اكتفى به كما إذا أتى بماء أمر به مولاة ليشربه فلم يشربه بعد فإن الأمر بحقيقته و ملاكه لم يسقط بعد و لذا لو أهرق الماء و اطلع عليه العبد و جب عليه إتيانه ثانية كما إذا لم يأت به أولا ضرورة بقاء طلبه ما لم يحصل غرضه الداعي إليه و إلا لما أوجب حدوثه فحينئذ يكون له الإتيان بماء آخر موافق للأمر كما كان له قبل إتيانه الأول بدلا عنه.
 ۸۳
۲. أ. ربط عبارت «كما إذا...» و عبارت «و لذا لو أهرق...» به سابق را شرح دهید. ب. حکم در فرض مذکور چیست؟ چرا؟
 أ. عبارت «كما...» ذکر مثال برای محل نزاع است؛ گرچه عبد متعلق امر را اتيان کرده ولی غرض مولی (که شرب است) هنوز خاص نیست؛ چون این غرض مرکب از عمل مکلف و عمل مکلف است و مولا هنوز عملی انجام نداده است. عبارت «لذا...» دلیل بر عدم سقوط ملاک و بقاء حقیقت امر است. اگر آنچه برده، ریخته شد و هدف مولی که شرب بود حال نشد، بر مکلف مطلع از این ماجرا، بردن آب لازم است. ب. حکم: امتثال ثانیا صحیح است؛ چون بر هر دو نوع آب آورده شده امتثال صادق است و اگر امتثال دوم دارای فضلی باشد اتيان ارجح است، مثلا آب سردتر باشد و با مزاج مولی موافق تر.

* الإجزاء فى بعض موارد الأصول و الطرق و الأمارات لا يوجب التصويب المجمع على بطلانه فى تلك الموارد فإن الحكم الواقعى بمرتبته محفوظ فيها فإن الحكم المشترك بين العالم و الجاهل و الملتفت و الغافل ليس إلا الحكم الإنشائى المدلول عليه بالخطابات المشتملة على بيان الأحكام للموضوعات بعناوينها الأولية و إنما المنفى فيها ليس إلا الحكم الفعلى البعثى و هو منفى فى غير موارد الإصابة و إن لم نقل بالإجزاء. ٨٨

٣. أ. نكته تقييد به بعض چیست؟ ب. ربط عبارت «فإن الحكم المشترك بين...» به سابق را شرح دهید.

أ. یکی از دو احتمال: بیان اول: چون بعضی از اصول و طرق مثبت حکم ظاهری هستند و صرفاً وظیفه عملی هستند نه مثبت تکلیفی تا بحث شود اگر حکم واقعى امرى است و حکم مثبت به اماره کهبه عنوان واقعى است امرى آخر و چگونه قابل جمعند. بیان دوم: برخی از اصول و امارات موافق احتیاطند و احتیاط حافظ واقع است. ب. عبارت «فإن...» دلیل «لا یوجب التصویب» است. توضیح دلیل: حکمی که به عنوان اولی ثابت است برای عالم و جاهل ثابت است انشائى است اما آنچه با اماره ثابت شده است حکم فعلى است و فعلى یا انشائى قابل جمع است.

* أما امتناع كون الشرط من قيود الهيئة فلأنه لا إطلاق فى الفرد الموجود من الطلب المتعلق بالفعل المنشأ بالهيئة حتى يصح القول بتقييده بشرط و نحوه فكل ما يحتمل رجوعه إلى الطلب الذى يدل عليه الهيئة فهو عند التحقيق راجع إلى نفس المادة. و فيه أن كل واحد من الموضوع له و المستعمل فيه فى الحروف يكون عاماً كوضعها و إنما الخصوصية من قبل الاستعمال كالأسماء فالطلب المفاد من الهيئة المستعملة فيه مطلق قابل لأن يقيد مع أنه لو سلم أنه فرد فإنما يمنع عن التقييد لو أنشئ أولاً غير مقيد لا ما إذا أنشئ من الأول مقيداً غاية الأمر قد دل عليه بدالين. ٩٥

٤. دو نظریه مذکور و دلیل و اشکال نظریه اول را شرح دهید.

١. قيد به هیئت نمی خورد للاستحالة. دلیل: هیئت معنای حرفی و جزئی است و امر جزئی قابل تقييد و تضييق نیست.

٢. قيد به هیئت می خورد اولاً امر نسبی و معنی حرفی مانند معانی اسمی عام و قابل تقييدند، ثانياً امر جزئی پس از تحقق قابل تقييد نیست اما با تضييق اطراف، قابل تحقق مضيقاً است. خلاصه فرق است بین تضييق پس از توسعه که على الفرض محال است و بین تضييق اول التحقق که ممکن است.

* لا يبقى مع تقييد الهيئة محل حاجة و بیان لإطلاق المادة لأنها لا محالة لا تنفك عن وجود قيد الهيئة بخلاف تقييد المادة فإن محل الحاجة إلى إطلاق الهيئة على حاله فيمكن الحكم بالوجوب على تقدير وجوب القيد و عدمه. و كلما دار الأمر بين تقييدين كذلك كان التقييد الذى لا يوجب بطلان الآخر أولى لأن التقييد و إن لم يكن مجازاً إلا أنه خلاف الأصل و لا فرق فى الحقيقة بين تقييد الإطلاق و بين أن يعمل عملاً يشترك مع التقييد فى الأثر و بطلان العمل به.

٥. أ. ربط عبارت «فإن محل الحاجة...» به سابق را شرح دهید. ب. کبرى و دلیل آن را شرح دهید. ١٠٧

أ. «فإن...» تعليل «بخلاف» است يعنى اگر ماده تقييد شد هنوز هیئت طبق معنای مصنف مفهومی عامل است و قابل تقييد.

ب. کبرى: اگر امر دائر بین دو تقييد باشد که یک تقييد معدم دیگری باشد و یک تقييد حافظ تقييد باشد (جمع بین التقييدین) دومى ارجح است. دلیل: تقييد خلاف اصل است و برخلاف اصل بر قدر متيقن که تقييد یکى است مع حفظ اطلاق دیگری اکتفا می شود.

* بالجملة يكون التوصل بها إلى ذى المقدمة من الفوائد المترتبة على المقدمة الواجبة لا أن يكون قصده قيذا و شرطاً لوقوعها على صفة الوجوب لثبوت ملاك الوجوب فى نفسها بلا دخل له فيه أصلاً و إلا لما حصل ذات الواجب و لما سقط الوجوب به كما لا يخفى. ١١٥

٦. دو نظریه مذکور و مختار مصنف را با دلیل شرح دهید.

١. مقدمه واجب مشروط و مقيد به قصد توصل نیست. ٢. مقدمه واجب مشروط و مقيد به قصد توصل هست.

مختار مصنف: دلیل: اولاً مناط مقدمیت در آنچه که قصد هم ندارد وجود دارد؛ پس او هم متصف به مقدمیت و محکوم به حکم آن است. ثانياً اگر قصد دخیل باشد نباید ذو المقدمه توصلی در فرض تحقق مقدمه به نحو اتفاقی حاصل شود و حال آنکه بالوجدان ذو المقدمه حاصل است و تکلیف ساقط.

* التقسيم إلى الأصلى و التبعى بلحاظ الأصالة و التبعية فى الواقع و مقام الثبوت حيث يكون الشيء تارة متعلقا للإرادة و الطلب مستقلا للالتفات إليه بما هو عليه و أخرى متعلقا للإرادة تبعا لإرادة غيره لأجل كون إرادته لازمة لإرادته من دون التفات إليه بما يوجب إرادته لا بلحاظ الأصالة و التبعية فى مقام الدلالة و الإثبات فإنه يكون فى هذا المقام تارة مقصودا بالإفادة و أخرى غير مقصود بها على حدة إلا أنه لازم الخطاب كما فى دلالة الإشارة. ١٢٢

٧. دو نحوه اصالت و تبعیت را تبیین کنید.

١. اصالت و تبعیت در عالم اثبات و دلالت. مثلا مفهوم تابع منطوق است

٢. اصالت و تبعیت در عالم تحقق و وجود یعنی اراده یک چیز به تبع اراده شخص آخر یا اراده به شیئی آخر باشد.

* التوقف من طرف الوجود فعلى بخلاف التوقف من طرف العدم فإنه يتوقف على فرض ثبوت المقتضى له مع شراشر شرائطه غير عدم وجود ضده و لعله كان محالا لأجل انتهاء عدم وجود أحد الضدين مع وجود الآخر إلى عدم تعلق الإرادة الأزلية به و تعلقها بالآخر حسب ما اقتضته الحكمة البالغة فيكون العدم دائما مستندا إلى عدم المقتضى فلا يكاد يكون مستندا إلى وجود المانع كى يلزم الدور. ١٣١

٨. دور و راه حل آن را شرح دهید.

جواب از اشکال دوری است که در بحث ضد مطرح است. برخی وجود ضد را متوقف بر ضد آخر می‌دانند که اشکال می‌شود که پس عدم آخر نیز متوقف بر وجود ضد است و هو دور محال. در مقام جواب به این عبارت گفتم می‌شود: توقف وجود بر عدم ضد، فعلى است یعنی همراه با تحقق مقتضى وجود است اما توقف در طرف دیگر، توقف واقعى و فعلى نیست؛ چون عدم با عدم اقتضا نیز سازگار است؛ پس ذو الاقتضا متوقف بر شیئی است ولى آن شیء اقتضای وجود شیئی دیگر را ندارد، بلکه ممکن است بر اثر عدم اقتضا باشد. به عبارت دیگر عدم شیء مقتضى همیشه بر اثر وجود مانع نیست و محتمل است بر اثر عدم مقتضى باشد.

* لا وجه لصحة العبادة مع مضادتها لما هو أهم منها إلا ملاك الأمر. نعم فيما إذا كانت موسعة و كانت مزاحمة بالأهم ببعض الوقت لا فى تمامه يمكن أن يقال إنه حيث كان الأمر بها على حاله و إن صارت مضيقه بخروج ما زاحمه الأهم من أفرادها من تحتها أمكن أن يؤتى بما زوحم منها بداعى ذاك الأمر فإنه و إن كان خارجا عن تحتها بما هى مأمور بها إلا أنه لما كان وافيا بغرضها كالباقى تحتها كان عقلا مثله فى الإتيان به فى مقام الامتثال و الإتيان به بداعى ذاك الأمر بلا تفاوت فى نظره بينهما أصلا. ١٣٦

٩. وجه استدراك را توضیح دهید.

در قبل از «نعم» تنها راه تصحيح عبادت را در فرض امتناع اجتماع، ملاك امر می‌داند، با «نعم» استدراك می‌کند که اگر عبادت موسع باشد و تعارضش با اهم در بعض وقت باشد می‌تواند عبادت را بنابر امر نیز تصحيح کرد؛ چون در فرض ضيق وقت، عبادت مصداق امر نیست لکن می‌تواند موجب سقوط امر شود؛ چون عمل مذکور وافى به تمام مصلح امر هست.